

Drewnowski, Zbigniew

[Przemówienie na otwarciu sesji jubileuszowej BSRR]

Notatki Płockie 14/2-51, 4-5

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

DRODZY GOŚCIE RADZIECCY

TOWARZYSZE I UCZESTNICY DZISIEJSZEJ
SESJI

W imieniu Warszawskiego Komitetu Wojewódzkiego PZPR i Prezydium WK FJN mam zaszczyt dokonać otwarcia Sesji Historycznej, która jest poświęcona rocznicy 50-lecia powstania Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej. Witam wszystkich tak licznie przybyłych uczestników sesji, a szczególnie gorąco naszych sąsiadów i przyjaciół, gości z bratniej Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej. Serdecznie witam specjalistów radzieckich, którzy przebywają od wielu lat w Kombinacie Płockim pomagają przy montażu, uruchomieniu skomplikowanych urządzeń i opanowaniu trudnych procesów chemicznych. Rozwijającą się pomyślnie od lat współpraca komitetów partyjnych i rad narodowych województwa warszawskiego z obwodem mińskim Republiki Białoruskiej specjalnie predystynuje nas, aby tę doniosłą rocznicę naszych sąsiadów obchodzić jako i nam bliską rocznicę.

Województwo warszawskie ma powody, aby ten doniosły dla narodu białoruskiego fakt historyczny obchodzić szczególnie uroczyście w historycznej stolicy Mazowsza — w Płocku. Właśnie tutaj, w Płocku przerabia się miliony ton cennego surowca — ropy, która płynie do nas także przez tereny Białorusi. Spowodowało to rozwój miasta Płocka, które wyrosło na poważne zagłębie przemysłowe, zmieniając radykalnie jego rolnicze oblicze, oraz treść życia jego mieszkańców. Z miasta powiatowego urósł Płock do przodującego miasta województwa warszawskiego. Powstanie nowoczesnego przemysłu rafineryjnego w Płocku jest przykładem wielostronnych więzów łączących Polskę ze Związkiem Radzieckim. Jest rękomią rozwoju gospodarczego naszej Ojczyzny Polski Ludowej.

Ta doniosła rocznica 50-lecia Republiki Białoruskiej wiąże się ściśle z naszym 50-leciem państwowości polskiej. Zarówno odzyskanie niepodległości przez Polskę, jak i powstanie Białoruskiej Republiki Socjalistycznej było wynikiem przemian jakie przyniosła Rewolucja Październikowa i wywołane przez nią ruchy rewolucyjne

w krajach środkowoeuropejskich. Rewolucja zmiotła tron rosyjskich carów, austriackich i niemieckich cesarzy.

W Polsce jednakże krótko, bo tylko przez 20 lat, zdołało utrzymać niepodległość państwo, w którym władzę objęły siły burżuazyjne. Walka klasowa o wyzwolenie społeczne rozgorzała z dużą siłą, ale została zdławiona przez burżuazję i obszarnictwo. Dopiero po 1944/45, w wyniku dalszych przemian, już w nowej sytuacji narodziła się Polska Ludowa.

Nasza sesja odbywa się tuż przed V Zjazdem PZPR, który wytyczy kierunki dalszego rozwoju kraju, dokona oceny naszego dotychczasowego dorobku, wreszcie przeanalizuje procesy które zaszły u nas w kraju i na całym świecie. Zjazd ten będzie także okazją do tego, by przypomnieć i pokazać rolę naszego obozu socjalistycznego, rolę jego siły przewodniej — Związku Radzieckiego.

Naród białoruski budował zręby swego życia politycznego i społecznego począwszy od schyłku XVIII wieku w trudnych warunkach ucisku i absolutyzmu carskiego. Równocześnie z narodami środkowej i wschodniej Europy Białorusini zdobywali krok za krokiem prawo do życia i samodzielnego bytu państwowego.

Walkę o narodowe i społeczne wyzwolenie rozpoczęła Białoruś na wielką skalę po reformie chłopskiej 1861—1864 roku i klęsce polskiego ruchu szlacheckiego w powstaniu styczniowym, w którym uczestniczyły także masy chłopskie pod wodzą Konstantego Kalinowskiego, bohatera narodowego Polski i Białorusi. Wtedy właśnie białoruski ruch narodów kulturalny i polityczny zmienił swe klasowe oblicze przekształcając się z ruchu szlacheckiego i inteligenckiego w ruch autentycznie ludowy: chłopski i robotniczy.

Pierwszym etapem tego ruchu była Rewolucja 1905—1907 roku, której natężenie było również tak masowe, jak na ziemiach Królestwa Polskiego. Specjalne znaczenie dla białoruskiego ruchu narodowego miały wystąpienia chłopskie na tle ekonomicznym i socjalnym, przeciwko rosyjskim i polskim obszarnikom.

Opadnięcie fali rewolucyjnej po 1907 roku nie oznaczało jednak na Białorusi zaprzestania walki o wyzwolenie narodowe i społeczne, mimo terroru stołypinowskiej administracji, charakte-

ryzującej się na wsi przede wszystkim masowym wysiedlaniem na Sybir przeludnionej wsi białoruskiej. Walka polityczna zarówno w mieście, jak i na wsi trwała.

Na froncie robotniczym w latach 1908-1912 można zanotować szereg strajków podejmowanych przez klasę robotniczą Białorusi w większych ośrodkach miejskich w imię poprawy bytu oraz skrócenia dnia pracy. Lata te charakteryzują się także wzniecaniem wśród grup narodowościowych Białorusi waśni narodowych, inspirowanych przez carat — przy jednoczesnym zamknięciu instytucji kulturalnych o wyraźnym obliczu białoruskim, które zdobył ten naród w latach rewolucji 1905—1907. Również w tym okresie wydano zakaz używania języka białoruskiego w szkołach. W odpowiedzi na te represje rosyjskiej reakcji działająca na obszarze Białorusi Partia bolszewicka pod wodzą Lenina przygotowała klasę robotniczą i chłopstwo do nowej rewolucji. Specjalne nasilenie tych prac ideologiczno-organizacyjnych przypada na lata 1912—1914. Wyróżnia się tu swoją aktywnością wtenczas komitet partyjny Polesia, który osiągnął wysoki poziom w pracy ideologicznej i organizacyjnej.

Z chwilą wybuchu I wojny światowej miało miejsce wiele wystąpień antywojennych na Białorusi — a także zajmowanie dworów obszarńskich. W czasie I wojny światowej, z chwilą ustalenia się na ziemiach białoruskich w 1915 r. frontu rosyjsko-niemieckiego, nastąpiły szczególnie trudne lata. Na zajętej przez Niemców części Białorusi wieś była grabiona przez wojska okupacyjne, na terenach pozostałych w rękę wojsk rosyjskich wieś obciążono nadmiernymi dostawami i świadczeniami na rzecz armii carskiej. W miastach Białoruskich przepelnionych ewakuowaną ludnością z Królestwa Polskiego i Litwy, panował głód. Brak surowców, sparaliżowanie transportu kolejowego oraz odejście wysoko-kwalifikowanych fachowców do armii, wszystko to unieruchomiło gospodarkę Białorusi. Pozbawiony pracy został proletariats miejski. W tej sytuacji narastał szybko rewolucyjny nurt. Zorganizowaniem podziemnej pracy partyjnej w 3 i 10 armii na Białorusi zajął się w 1916 roku zdolny działacz, znany rewolucjonista M. W. Frunze, przysłany do Mińska dla opracowania i przygotowania rewolucji na obszarze Frontu Zachodniego.

Wybuch rewolucji lutowej w 1907 roku w Piotrogradzie zastał partię bolszewików na Białorusi gotową do przejścia władzy. Nocą z 1 na 2 marca Frunze przewodniczył zebraniu, na którym została powołana Rada Robotnicza i Żołnierska. Zaś 2 marca oswobodzono z więzienia politycznych zakładników. Rozbrojono w następnych dniach żandarmerię i policję carską. W terenie zaczęto powoływać rady robotnicze i żołnierskie. Dnia 8 marca powstała jednolita Rada Delegatów Robotniczych i Żołnierskich miasta Mińska. Podobne Rady Delegatów powstały

w innych miejscowościach Białorusi, a także swym zasięgiem ogarnęły wieś białoruską, która powołała okręgowe i gminne komitety chłopskiej biedoty.

W wyniku zwycięstwa Wielkiej Rewolucji Październikowej została rozwiązana w zasadniczy sposób kwestia agrarna na wsi białoruskiej dzięki dekretowi Lenina „O ziemi”. Niestety zapoczątkowana realizacja tego dekretu w praktyce wykonana tylko częściowo z uwagi na nie spodziewane wkroczenie w lutym 1918 roku wojsk niemieckich i okupacji przez nie części radzieckiej Białorusi. W ten sposób nabrzmiały problem powołania białoruskiej organizacji państwowej został odsunięty na pewien okres. Natomiast na skrawku wolnej Ziemi Białoruskiej masy pracujące zdwoiły swoje wysiłki na rzecz Armii Czerwonej i obrony socjalistycznych zdobyczy.

Dopiero po wyzwoleniu w końcu 1918 roku terytorium Białorusi spod okupacji niemieckiej (oprócz obwodu brzeskiego i grodzieńskiego) praktycznie mogło być powołane państwo białoruskie i narosły przesłanki do jego utworzenia. Dlatego też w dniu 30—31 grudnia 1918 roku proklamowano w Smoleńsku utworzenie Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej. Dnia 1 stycznia 1919 r. opublikowano w tej sprawie manifest. Na początku 1919 roku został utworzony Rząd Białoruski który przeniósł się ze Smoleńska do Mińska. Odtąd Mińsk stał się stolicą BSRR.

DRODZY TOWARZYSZE!

Nadchodząca 50-ta rocznica powstania Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej stała się okazją do zorganizowania dzisiejszej sesji, na której spotkali się przedstawiciele nauki z bratniej Białorusi oraz republikańskich Instytutów Historii Ukrainkiej i Litewskiej Republiki Radzieckiej, jak również Instytutu Słowianoznawstwa z Moskwy z naukowcami i popularyzatorami wiedzy z Płocka, Warszawy, Poznania i Łodzi. Na sesję licznie przybyli działacze kulturalni woj. warszawskiego, działacze Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej oraz Białoruskiego Tow. Społeczno-Kulturalnego w Polsce. Sesja ta ma nam przypomnieć nie tylko ważną dla Białorusi datę historyczną. Cel tej sesji zostanie spełniony jeśli przybliżą ona jej uczestnikom nie tylko historię powstania Białoruskiej Republiki Radzieckiej — ale także jej współczesne osiągnięcia na polu gospodarczo-społecznym. Winna ona także ukazać nasze osiągnięcia, które prowadzą do dalszego zbliżenia kulturalnego, naukowego polsko-białoruskiego, a także odświeżyć nasze potrzeby w tych dziedzinach. Z nadzieją, że sesja ta przyczyni się do jeszcze owocniejszej współpracy i większego zbliżenia między narodem polskim i białoruskim — sesję tę otwieram.